

Följerätt

När omfattas försäljningen
av följerätt?

ORIGINALKONSTVERK

”Om ett exemplar av ett originalkonstverk som har överlåtitits säljs vidare inom upphovsrättens giltighetstid har upphovspersonen rätt till ersättning (följerätt) om någon som är yrkesmässigt verksam på konstmarknaden är säljare, förmedlare eller köpare vid försäljningen.

Med originalkonstverk avses konstverk som har utförts av konstnären själv, eller exemplar av konstverk som har framställts i ett begränsat antal av konstnären själv eller med hans eller hennes tillstånd.”

**26 n § Lag (1960:729)
om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk**

FÖLJANDE GENERELLA REGLER GÄLLER FÖR ATT FÖLJERÄTT SKA UTGÅ

- Föremålet ska vara ett originalkonstverk som vidareförsäljs /förmedlas av någon som är yrkesmässigt verksam på konstmarknaden.
- Vidareförsäljningen ska äga rum inom upphovsrättens giltighetstid. Upphovsrätten till ett verk varar i sjuttio år efter upphovspersonens dödsår. På Bildupphovsrätts hemsida finns en lista på vilka år som gäller i nuläget.
- Upphovspersonen ska vara ifrån (medborgare, eller stadigvarande vistas i) ett EU/EES-land eller ett land med en motsvarande lagstiftning. Reglerna finns i den internationella upphovsrättsförordningen. För komplett lista med länder, se Bildupphovsrätts hemsida.
- Det klubbade priset (i konst- och antikhandel gäller försäljningspriset till kund exklusive moms) ska vara över 1/20 av prisbasbeloppet enligt socialförsäkringsbalken (2 kap. 6 och 7 §§). Aktuellt minimibelopp finns på Bildupphovsrätts hemsida.

GLAS

KERAMIK

MÖBLER

TEXTILIER

ÄDELMETALLER

BRUKSKONSTEN OCH FÖLJERÄTTEN

Oftast är det givet om följerätt ska utgå på försäljningen av det specifika föremålet eller inte, men ibland kan en mer omfattande prövning behöva göras; det gäller i synnerhet när det handlar om brukskonstföremål.

Bildupphovsrätt kan i dessa fall bistå med att förklara vilka regler som gäller och även ge råd om hur reglerna ska tolkas.

På följande sidor har vi utformat allmänt hållna riktlinjer som är tänkta att användas vid prövning av huruvida följerätt ska utgå för olika typer av brukskonstföremål; glas, keramik, möbler, textilier och ädelmetaller.

Bildupphovsrätt har däremot inte möjlighet att göra bedömningar gällande enskilda föremål.

Ibland kan det uppstå oklarheter kring om följerätt ska utgå vilket kan bero på okunskap hos säljaren om reglerna kring följerätt, men det kan också bero på att säljaren saknar information om upphovspersonen och det aktuella föremålet.

KONTAKTA SJÄLV HANDLAREN OM DU ÄR UPPHOVSPERSON ELLER RÄTTIGHETSHAVARE

Om du som upphovsperson/rättighetshavare upptäcker att föremål finns till försäljning där du anser att följerätt ska utgå, bör du själv kontakta säljaren (konsthandlare eller auktionshus) innan försäljningen äger rum och redogöra för skälen som ligger till grund för uppfattningen att följerätt ska utgå baserat på riktlinjerna nedan.

Gör så här

1. Bevaka den upphovsperson du representerar genom en eller flera av de online-tjänster som tillhandahålls av till exempel auktionshusen.

2. Om du hittar ett föremål som du anser ska omfattas av följerätt, men som inte är märkt med följerätt på säljarens hemsida*:

2a. Kontrollera föremålet utifrån punkterna i den här broschyren.

2b. Om kriterierna matchar föremålet kontaktar du själv säljaren innan försäljning och meddelar att du anser föremålet omfattas av följerätt och redogör för de skäl som ligger till grund för

uppfattningen att följerätt ska utgå. Ange exakt vilket föremål som avses.

Vänligen notera att Bildupphovsrätt endast i undantagsfall kan efter-fakturera föremål som vid försäljningsögonblicket inte var märkta med följerätt och då endast om det är uppenbart att följerätt skulle ha utgått på försäljningen av det specifika föremålet.

Det är inte möjligt att göra en generell bedömning avseende en upphovspersons samtliga verk.

Rätten till följerättsersättning måste prövas för varje verk.

* Olika handlare märker föremålen olika. Till exempel "följerätt", "konstnärsavgift", "F", "D", "DdS", "droit de suite", "Resale right" eller "Artists resale right".

GLAS

Utgå ifrån de fyra generella punkterna på sid 2 i detta häfte.

Grundkriteriet vid bedömningen huruvida följerrätt ska utgå för glas är här, liksom för andra brukskonstarter, att konstverket ska utförts i ett begränsat antal av konstnären själv eller med dennes tillstånd.

Exemplaren ska som huvudregel vara numrerade, signerade eller på något sätt godkända av konstnären.

Produktionen på de stora glasbruken spänner över unikat till industriell massproduktion i form av standardsortiment. Eftersom tillverkningen sällan utförs av konstnären själv utan av en hantverkare anställd på bruket, är konstnärens delaktighet i framställningsprocessen, i form av övervakning, godkännande och signering, avgörande.

NÄR DET GÄLLER FÖREMÅL I GLAS BÖR FÖLJERÄTT UTGÅ FÖR:

- Föremål tillverkade av upphovspersonen själv.
- Föremål gjorda i begränsad upplaga under upphovspersonens övervakning, eller med upphovspersonens godkännande.
- Signerade föremål.
- Numrerade föremål.
- Unika föremål, specialbeställningar.
- Prototyper, gesällarbeten eller liknande.
- Föremål som i sig inte utlöser följerrätt, men som bearbetats på ett sätt där upphovspersonen tillfört ett konstnärligt värde, till exempel målats graverats eller liknande.

Föremål som tillverkats efter det att konstnären lämnat bruket ger inte följerrätt. Inte heller om tillverkningen fortsatt efter konstnärens död.

KERAMIK

Utgå ifrån de fyra generella punkterna på sid 2 i detta häfte.

Grundkriteriet vid bedömningen huruvida följerrätt ska utgå för keramik är här, liksom för andra brukskonstarter, att konstverket ska utförts i ett begränsat antal av konstnären själv eller med dennes tillstånd.

Exemplaren ska som huvudregel vara numrerade, signerade eller på något sätt godkända av konstnären.

NÄR DET GÄLLER FÖREMÅL I KERAMIK BÖR FÖLJERÄTT UTGÅ FÖR:

- Föremål tillverkade av upphovspersonen själv.
- Föremål gjorda i begränsad upplaga under upphovspersonens övervakning, eller med upphovspersonens godkännande.
- Signerade föremål.
- Numrerade föremål.
- Unika föremål, specialbeställningar.
- Prototyper, gesällarbeten eller liknande.
- Föremål som i sig inte utlöser följerrätt, men som bearbetats på ett sätt där upphovspersonen tillfört ett konstnärligt värde, till exempel målats, glaserats eller liknande.

Föremål som tillverkats efter det att konstnären lämnat bruket ger inte följerrätt. Inte heller om tillverkningen fortsatt efter konstnärens död.

MÖBLER

Utgå ifrån de fyra generella punkterna på sid 2 i detta häfte.

Grundkriteriet vid bedömningen huruvida följerrätt ska utgå för möbler är här, liksom för andra brukskonstarter, att konstverket ska utförts i ett begränsat antal av konstnären själv eller med dennes tillstånd.

Exemplaren ska som huvudregel vara numrerade, signerade eller på något sätt godkända av konstnären.

Möbler som tillverkas på fabrik omfattas mycket sällan av följerrätt, dock omfattas i regel möbler som framställs med tidskrävande och komplicerade tillverkningsmetoder som kräver en närvarande upphovsperson. Konstnärens delaktighet i framställningsprocessen, i form av övervakning, godkännande och signering är alltså avgörande för om föremålet ska omfattas av följerrätt.

NÄR DET GÄLLER MÖBLER BÖR FÖLJERÄTT UTGÅ FÖR:

- Möbler tillverkade av upphovspersonen själv.
- Föremål gjorda i begränsad upplaga under upphovspersonens övervakning, eller med upphovspersonens godkännande.
- Signerade föremål.
- Numrerade föremål.
- Unika föremål, specialbeställningar.
- Prototyper, gesällarbeten eller liknande.
- En serietillverkad möbel som bearbetats på ett sätt där upphovspersonen tillfört ett konstnärligt värde, till exempel målats, dekorerats eller liknande.

Föremål som tillverkats efter det att konstnären lämnat fabriken ger inte följerrätt. Inte heller om tillverkningen fortsatt efter konstnärens död.

TEXTILIER

Utgå ifrån de fyra generella punkterna på sid 2 i detta häfte.

Grundkriteriet vid bedömningen huruvida följerrätt ska utgå för textilier är här, liksom för andra brukskonstarter, att konstverket ska utförts i ett begränsat antal av konstnären själv eller med dennes tillstånd.

Exemplaren ska som huvudregel vara numrerade, signerade eller på något sätt godkända av konstnären.

NÄR DET GÄLLER TEXTILIER BÖR FÖLJERÄTT UTGÅ FÖR:

- Textilier tillverkade av upphovspersonen själv. Metervara som handtryckts av konstnären omfattas.
- Föremål gjorda i begränsad upplaga under upphovspersonens övervakning, eller med upphovspersonens godkännande.
- Signerade föremål.
- Numrerade föremål.
- Unika föremål, specialbeställningar.
- Prototyper, gesällarbeten eller liknande.
- En serietillverkad textil som bearbetats på ett sätt där upphovspersonen tillfört ett konstnärligt värde.

Föremål som tillverkats efter det att konstnären lämnat fabriken/ateljén ger inte följerrätt. Inte heller om tillverkningen fortsatt efter konstnärens död.

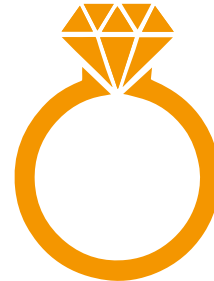
ÄDELMETALLER

Utgå ifrån de fyra generella punkterna på sid 2 i detta häfte.

Grundkriteriet vid bedömningen huruvida följerrätt ska utgå för silver- och guldsmede är här, liksom för andra brukskonstarter, att konstverket ska utförts i ett begränsat antal av konstnären själv eller med dennes tillstånd.

Exemplaren ska som huvudregel vara numrerade, signerade eller på något sätt godkända av konstnären. Föremål som är förväxlingsbara med alster skapade av vilken som helst annan upphovsperson, ska inte omfattas. Exempel på detta förekommer främst hos vissa typer av klassiska föremål som vigselringar, karmoséringar, enstensringar och andra liknande traditionella former såsom bägare, skålar, vaser och så vidare.

Om ett föremål däremot har ett unikt utförande som är förknippat med upphovspersonen, ska objektet omfattas. Utformningen ska avvika från traditionen och göra föremålet särskiljbart för just den upphovspersonen och inte vara självklart förväxlingsbart mot någon annan upphovsperson alster. Ett enkelt föremål kan vara personligt utformat på ett sätt som är typiskt för upphovspersonen. Den hantverksmässiga insatsen saknar därför betydelse vid bedömningen om följerrättsersättning ska utgå.

NÄR DET GÄLLER FÖREMÅL I ÄDELMETALL BÖR FÖLJERÄTT UTGÅ FÖR:

- Föremål tillverkade av upphovspersonen själv.
- Föremål gjorda i begränsad upplaga under upphovspersonens övervakning, eller med upphovspersonens godkännande.
- Signerade föremål (I branschen förekommer ofta begreppen stämplad respektive signerad. Om ett föremål är signerat omfattas det av följerrätt).
- Numrerade föremål.
- Unika föremål, specialbeställningar.
- Prototyper, gesällarbeten eller liknande.
- Föremål som är bearbetat på ett sätt där upphovspersonen tillfört ett konstnärligt värde utöver ett traditionellt uttryck.

Objekt som är föremål för fortsatt tillverkning efter upphovspersonens död ska inte omfattas. Föremål som kan antas ha producerats i en större upplaga omfattas inte.

BILDUPPHOVSRÄTT

bildupphovsratt.se
foljeratt@bildupphovsratt.se
08-545 533 80
